

SARAH WINMAN DE BLIKMAN

'Een wonderbaarlijk
mooi verhaal vol liefde,
verlangen en verlies.'

DAILY EXPRESS

Dit is bijna een liefdesverhaal. Maar zo simpel is het niet. Ellis en Michael zijn twee jongens van twaalf wanneer ze vriendschap sluiten, en een hele tijd bestaat het leven uit niets anders dan hun tijd samen, fietsen door de straten van Oxford, zichzelf leren zwemmen, poëzie ontdekken en de vuisten van overbezorgde vaders ontwijken. En op een dag groeit deze hechte vriendschap uit tot iets meer.

Tien jaar later is Ellis getrouwd met Annie, en Michael is uit het beeld verdwenen. Wat is er in de tussentijd gebeurd? *De blikman* is een liefdesverklaring aan zachtmoedigheid en vriendschap, aan verlies en leven.

‘Haar beste roman tot nu toe.’ **THE OBSERVER**

‘Een schitterend geschreven verhaal.’ **THE GUARDIAN**

‘Een literair juweel.’ **THE SUNDAY EXPRESS**

© Patricia Niven

Sarah Winman (1964) werkte als actrice voor zij debuteerde als schrijfster met de veelgeprezen roman *Toen god een konijn was*, die werd gevolgd door *Het laatste jaar van Marvellous Ways*. Ze groeide op in Essex en woont momenteel in Londen.

‘Een verbijsterend mooi boek, doortrokken van tederheid. Een boek dat je hart tegelijkertijd breekt en verwarmt.’ **MATT HAIG,**
SCHRIJVER VAN DE WEZENS

ISBN 978 94 92086 79 2

Over het boek:

Het begint allemaal met een schilderij dat iemand bij een loterij wint: vijftien zonnebloemen. Het wordt opgehangen door een vrouw die gelooft dat mannen en jongens tot mooie dingen in staat zijn.

En dan zijn er twee jongens, Ellis en Michael, die onafscheidelijk zijn.

Die jongens worden mannen.

Dan komt Annie in hun leven, en dat verandert niets en alles.

Met De blikman zet Sarah Winman het succes voort van *Toen God een konijn was* en *Het laatste jaar van Marvellous Ways* met een liefdesverklaring aan zachtmoedigheid en vriendschap, aan verlies en het leven.

Over de auteur:

Sarah Winman (1964) werkte als actrice voor zij debuteerde als schrijfster met de veelgeprezen roman *Toen god een konijn was*, die werd gevolgd door *Het laatste jaar van Marvellous Ways*. Ze groeide op in Essex en woont momenteel in Londen.

In de pers:

‘Wonderbaarlijk mooi verhaal vol liefde, verlangen en verlies. Heftige emoties die op zo’n schitterend ingehouden manier worden beschreven dat ze des te harder aankomen.’ – *Daily Express*

‘Schitterend’ – *Sunday Express*

‘Een verbijsterend mooi boek, doortrokken van tederheid. Een boek dat je hart tegelijkertijd breekt en verwarmt.’ – Matt Haig, schrijver van *De wezens*

‘Het is prachtig. Er zijn van die verhalen waarbij je je uitverkoren voelt dat je ze mag lezen. Wat Sarah schrijft kan tegelijkertijd je hart verscheuren en helen. Het is lang geleden dat ik zo geraakt werd door een boek.’ – Joanna Cannon, schrijfster van *Het probleem met bokken en schapen*.

‘Een schitterend geschreven roman waarin wordt beschreven hoe het was om homo te zijn in de jaren tachtig, ten tijde van de opkomst van aids.’ – *The Mail*

SARAH WINMAN

De blikman

Vertaald uit het Engels door
Miebeth van Horn

uitgeverij
ORLANDO

© 2017 Sarah Winman

Oorspronkelijke titel *Tin Man*

Oorspronkelijke uitgever Tinder Press, an imprint of
Headline Publishing Group, Great Britain

© 2018 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv,
Amsterdam

Vertaald uit het Engels door Miebeth van Horn

Foto auteur Patricia Niven

Omslagontwerp Bij Barbara, naar een ontwerp van
Yetl Lambregts

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 94 92086 78 5

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

1950

Het enige wat Dora Judd ooit aan iemand heeft verteld over die avond drie weken voor Kerstmis 1950 was dat ze het schilderij had gewonnen bij een verloting.

Ze wist nog dat ze in de achtertuin, met het licht van de autofabriek van Cowley dat zich over de donker wordende hemel verspreidde, haar laatste sigaret stond te roken en intussen dacht dat het leven toch meer te bieden zou moeten hebben.

Toen ze weer binnenkwam, zei haar man: ‘Schiet verdomme toch eens een beetje op,’ en zij zei: ‘Rustig aan, Len,’ en onderweg de trap op begon ze haar ochtendjas los te knopen. In de slaapkamer keek ze van opzij naar zichzelf in de spiegel, terwijl ze de voortgang van haar zwangerschap betastte, dat nieuwe leven waarvan ze wist dat het een zoon was.

Ze ging aan haar kaptafel zitten en legde haar kin op haar handen. Ze vond dat haar ogen er vermoeid uitzagen en haar huid bleek leek. Ze stifte haar lippen rood en de kleur haalde onmiddellijk haar gezicht op. Maar op haar stemming had het geen effect.

Zodra ze het buurthuis binnenstapte, wist ze dat het een vergissing was geweest om te gaan. Het was rokerig in de zaal en uitgelaten drinkebroers drongen elkaar opzij om bij de bar te komen. Ze liep achter haar man aan door de me-

nigte en ze rook afwisselend vlagen parfum en haarolie, lijven en bier.

Ze had er geen zin meer in om met hem uit te gaan, zoals hij zich gedroeg met zijn vrienden, elk leuk meisje nakeek dat voorbijkwam, en ervoor zorgde dat zij dat zag. Ze ging aan de kant staan met een glas lauwe sinaasappelsap waar ze langzaamaan misselijk van werd. Godzijdank kwam mevrouw Powys op haar afgestevend met een boekje loten.

De hoofdprijs was een fles Schotse whisky, zei mevrouw Powys, terwijl ze Dora meetroonde naar de tafel waar de prijzen lagen uitgestald. ‘En verder hebben we een radio, een tegoedbon voor knippen en watergolven bij Audrey’s coiffure, een blik Quality Street, een tinnen heupfles en ten slotte...’ (bij deze vertrouwelijke mededeling boog ze naar voren) ‘een middelgroot vrijwel waardeloos schilderij.’ Zij het dat het een uitstekende kopie was van een Europees kunstwerk, voegde ze er met een knipoog aan toe.

Dora had het origineel op een schoolreisje naar Londen gezien, in de vestiging van de National Gallery in Pimlico. Ze was vijftien indertijd, doortrokken van alle tegenstrijdigheden die bij die leeftijd horen. Maar toen ze de zaal betrad, vlogen de luiken rond haar hart open en wist ze meteen dat dit het leven was dat ze wilde: Vrijheid. Keuzemogelijkheden. Schoonheid.

Er hingen andere schilderijen in de zaal, herinnerde ze zich, Van Goghs stoel en Seurats zwempartij in Asnières, maar het leek of ze betoverd was door dat ene schilderij, en wat het ook geweest mocht zijn wat haar toen zo had gegrepen en de onontkoombare begrenzingen van zijn lijst had binnengesloten, het was precies wat haar ook nu weer smekend toesprak.

‘Mevrouw Judd?’ zei mevrouw Powys.

‘Mevrouw Judd?’ herhaalde mevrouw Powys. ‘Kan ik u verleiden tot de aankoop van een lot?’

‘Wat?’

‘Een lot?’

‘Ach ja. Natuurlijk.’

Het licht flikkerde aan en uit en een man tikte met een lepel tegen een glas. Stilte daalde neer over de zaal terwijl mevrouw Powys er een hele vertoning van maakte om haar hand in de kartonnen doos te steken en er het eerste winnende lot uit te trekken. ‘Nummer 17,’ zei ze majesteitelijk.

Dora werd te erg afgeleid door misselijkheid om mevrouw Powys te horen en pas toen de vrouw naast haar haar een por gaf en zei: ‘Dat ben jij,’ drong het tot Dora door dat ze had gewonnen. Ze stak haar lot in de lucht en zei: ‘Ik heb 17,’ en mevrouw Powys riep: ‘Mevrouw Judd. Mevrouw Judd is onze eerste winnaar,’ waarna ze haar meenam naar de tafel om uit de prijzen te kiezen.

Leonard schreeuwde dat ze de whisky moest kiezen.

‘Mevrouw Judd?’ zei mevrouw Powys zacht.

Maar Dora zei niets en staarde naar de tafel.

‘Neem die whisky,’ schreeuwde Leonard nog eens. ‘De whisky.’

En langzaam begonnen de mannenstemmen met zijn allen: ‘Whisky, whisky, whisky,’ te scanderen.

‘Mevrouw Judd?’ zei mevrouw Powys. ‘Wordt het de whisky?’

En Dora keek om naar haar man en zei: ‘Nee, ik hou niet van whisky. Ik kies voor het schilderij.’

Het was haar allereerste daad van opstandigheid. Als het afsnijden van een oor. En ze had hem in het openbaar be-
gaan.

Len en zij vertrokken kort daarna. Op de busrit naar huis zaten ze apart, zij boven, hij beneden. Toen ze uitstapten, stormde hij voor haar uit, en zij trok zich terug in de vredigheid van haar met sterren bezaaide avond.

Toen ze aankwam, stond de voordeur op een kier, het huis was donker, en van boven kwam geen geluid. Zachtjes ging ze de achterkamer in en deed het licht aan. Het was een vale kamer, die met een enkel loonzakje was gemeubileerd, het zijne. Naast de haard stonden twee leunstoelen, en een grote eettafel, die in de loop van de jaren maar zelden getuige was geweest van conversatie, blokkeerde de doorgang naar de keuken. Het enige wat aan die bruine muren hing, was een spiegel, en Dora wist dat ze het schilderij in de schaduw van het dressoir moest hangen, uit zijn blikveld, maar ze kon het die avond niet laten. Ze ging naar de keuken en deed zijn gereedschapskist open. Ze haalde er een hamer en een spijker uit en keerde terug naar de muur. Een paar voorzichtige tikken en de spijker zonk zacht en soepel het pleisterwerk in.

Ze deed een stap achteruit. Het schilderij was even in het oog springend als een nieuw geïnstalleerd raam, maar dan eentje dat uitzicht bood op een leven vol kleur en verbeeldingskracht, ver weg van de grijze fabrieksdageraad en scherp afstekend bij de bruine gordijnen en het bruine tapijt die allebei gekozen waren door een man om het vuil te verbergen.

Het zou net zijn alsof de zon zelf elke ochtend aan die muur opkwam en de stilte tijdens hun maaltijden overgoot met de verschuivende emoties van licht.

De deur vloog open en schoot bijna uit zijn scharnieren. Leonard Judd deed een uitval naar het schilderij en sneller dan ze ooit van haar leven had bewogen ging Dora ervoor

staan, tilde de hamer op, en zei: 'Als je dat doet, vermoord ik je. En zo niet nu, dan in je slaap. Dit schilderij ben ik. Je raakt het niet aan, je respecteert het. Vanavond verhuis ik naar de logeerkamer. En morgen koop jij een nieuwe hamer voor jezelf.'

En dat allemaal voor een schilderij met zonnebloemen.

1996

In de slaapkamer aan de voorkant staat tussen de boeken een kleurenfoto van drie mensen, een vrouw en twee mannen. Ze passen net binnen de lijst, hebben hun armen om elkaar heen geslagen, de wereld achter hen is vaag, en de wereld aan weerszijden buitengesloten. Ze zien er echt gelukkig uit. Niet alleen omdat ze lachen, maar omdat er iets uit hun ogen spreekt van gemak, blijdschap, iets wat ze samen delen. De foto is in het voorjaar of de zomer gemaakt, dat kun je afleiden uit de kleren die ze aanhebben (T-shirts, lichte kleuren, dat werk), en natuurlijk vanwege het licht.

Een van de mannen op de foto, degene in het midden met het slordige, donkere haar en de vriendelijke ogen, ligt in die kamer te slapen. Hij heet Ellis. Ellis Judd. De foto daar tussen de boeken valt nauwelijks op, tenzij je hem weet te vinden, en aangezien Ellis geen behoefte meer heeft om te lezen, voelt hij nauwelijks meer de aanvechting om zich in de richting van de foto te begeven, hem op te pakken en herinneringen op te halen aan die dag, in de lente of de zomer, waarop de foto is genomen.

De wekker begon zoals altijd om vijf uur 's middags te rinkelen. Ellis deed zijn ogen open en draaide zich instinctief om naar het kussen naast hem. Achter het raam was de schemering neergedaald. Het was nog steeds februari, de kortste

maand die nooit ten einde leek te komen. Hij stond op en zette de wekker uit. Hij stak de overloop over naar de badkamer en ging boven de wc-pot staan. Hij steunde met een hand tegen de muur en begon zijn blaas te legen. Hij hoefde geen steun meer te zoeken bij de muur, maar het was de onbewuste handeling van een man die ooit steun nodig heeft gehad. Hij draaide de douchekraan open en wachtte tot er stoom van het water sloeg.

Gewassen en aangekleed ging hij naar beneden en keek hoe laat het was. De klok stond een uur voor omdat hij die afgelopen oktober vergeten was terug te zetten. Maar hij wist dat de klokken over een maand weer een uur vooruit werden gezet, dus het probleem loste zich vanzelf op. De telefoon ging over zoals altijd en hij nam op en zei: 'Carol. Ja, het gaat goed. Oké, jij ook.'

Hij stak het fornuis aan en bracht twee eieren aan de kook. Eieren waren iets wat hij lekker vond. Zijn vader ook. Eieren waren iets waarover ze het eens konden worden en zich konden verzoenen.

Hij reed zijn fiets naar buiten de ijskoude avond in, en fietste Divinity Road af. Bij Cowley Road wachtte hij op een opening in het verkeer richting het oosten. Hij had deze route duizenden keren afgelegd en kon zijn geest afsluiten en zich laten meevoeren door de zwarte stroom. Hij sloeg af naar het uitwaaiende licht van de autofabriek en ging op weg naar de spuiterij. Hij was zesenvertig en elke avond vroeg hij zich af waar de jaren waren gebleven.

De stank van terpentijn bleef in zijn keel hangen terwijl hij de streep overstak. Hij knikte naar mannen met wie hij ooit omging, en in de uitdeukerij maakte hij zijn kastje open en haalde er een tas met gereedschap uit. Garvy's gereedschap. Stuk voor stuk handgemaakt, ontworpen om

aan de achterkant van een deuk te komen en die uit het blik te kloppen. Mensen zeiden dat hij er zo bedreven in was dat hij het kuiltje uit een kin zou kunnen halen zonder dat het gezicht het merkte. Garvy had hem alles bijgebracht. De eerste dag dat hij bij hem werkte, had Garvy een vijl gepakt, daarmee op een afgedankt portier geslagen en tegen hem gezegd dat hij de deuk eruit moest halen.

‘Hou je hand vlak,’ had hij gezegd. ‘Op deze manier. Leer een deuk te voelen. Kijk met je handen en niet met je ogen. Ga er zachtjes overheen. Voel hem. Streel hem. Heel voorzichtig. Zoek het oneffenheidje op.’ En hij stapte naar achteren met omlaaggetrokken mondhoeken en een kritische blik.

Ellis pakte de hamer, zette die achter de deuk en begon er aan de bovenkant met de lepel tegenaan te tikken. Hij was een natuurtalent.

‘Luister naar het geluid,’ schreeuwde Garvy. ‘Je moet gewend raken aan dat geluid. Uit de klank kun je afleiden of je hem precies goed te pakken hebt.’ En toen Ellis klaar was, stapte hij tevreden achteruit, want het paneel was zo glad alsof het net geperst was. ‘Jij denkt dat-ie eruit is, hè?’ zei Garvy. Ellis zei: ‘Natuurlijk denk ik dat.’ Garvy deed zijn ogen dicht en liet zijn handen langs de naad gaan en zei: ‘Die is er niet uit.’

Indertijd luisterden ze naar muziek, maar pas toen Ellis het geluid kende dat metaal maakte. Garvy hield van Abba. Ellis wist dat hij de blonde het leukst vond, Agnetha en nog wat, maar hij vertelde het aan niemand. Gaandeweg begon Ellis te beseffen dat de man zo eenzaam was en zo snakte naar kameraadschap dat het proces van het glad maken van een deuk aanvoelde alsof zijn handen over het lichaam van een vrouw gingen.

Later, in de kantine, gingen de anderen met getuitede lippen achter hem staan en lieten hun handen langs hun zogenaamde borsten en over hun middel glijden en fluisterden: 'Doe je ogen dicht, Ellis. Voel je het, die kleine oneffenheid? Voel je het, Ellis? Lukt dat?'

Garvy, de mafkees, was degene die hem naar de afdeling onderhoud had gestuurd om om een 'strakke dame' te vragen, maar dat had hij maar één enkel keertje gedaan, hoor. En toen hij met pensioen ging, zei Garvy: 'Je moet twee dingen van me aannemen, Ellis, jongen. Ten eerste: als je hard werkt, heb je hier een lang leven. En ten tweede: mijn gereedschap.'

Ellis nam het gereedschap aan.

Garvy stierf een jaar na zijn pensionering. Deze plek was zijn zuurstof geweest. Ze hadden het idee dat hij gestikt was van het nietsdoen.

'Ellis?' zei Billy.

'Hè?'

'Perfect nachtje voor dit werk, zei ik,' en hij sloot zijn kastje.

Ellis pakte een grove vijl en sloeg ermee tegen een afgedankt paneel.

'Ga je gang, Billy,' zei hij. 'Tik die er maar uit.'

Het was een uur 's nachts. In de kantine was het druk en het rook naar frieten en Shepherd's Pie en iets groens wat was doodgekookt. Uit de keuken kwam het geluid van een radio gesijpeld, de Spice Girls met 'Wannabe', en de serveersters die meezongen. Ellis was aan de beurt, het licht was schel en hij wreef zich in de ogen, en Janice keek hem bezorgd aan. Maar toen zei hij: 'Pie en frieten graag, Janice.'

En zij zei: 'Pie en frieten voor meneer. Kijk aan, schat. Een flinke portie.'

'Dankjewel.'

'Goeieavond, schat.'

Hij liep naar de tafel in de verste hoek en trok een stoel naar achteren.

'Vind je het goed, Glynn?' vroeg hij.

Glynn keek op. 'Ga je gang,' zei hij. 'Gaat het een beetje, Ellis jongen?'

'Prima,' zei hij, en hij begon een sigaret te rollen. 'Wat is dat voor boek?' vroeg hij.

'Harold Robbins. Als ik het omslag niet afdek, weet je hoe dat stel hier reageert. Ze maken er iets smerigs van.'

'Goed boek?'

'Briljant,' zei Glynn. 'Niks voorspelbaars. De wendingen, het geweld. Snelle auto's, pittige vrouwen. Moet je zien. Dat is de foto van de schrijver. Kijk nou toch. Moet je die stijl van hem zien. Dat is mijn type vent.'

'Wat is jouw type vent? Ben je een beetje een mietje, Glynn?' zei Billy, terwijl hij er een stoel bij trok.

'In deze context betekent mijn type vent iemand met wie ik zou gaan stappen.'

'Dus wij niet?'

'Ik knauw nog liever mijn hand af. Niet vervelend bedoeld, Ellis.'

'Zo vat ik het ook niet op.'

'Ik leek een beetje op hem in de jaren zeventig, qua stijl, dan. Weet je nog, Ellis?'

'Beetje *Saturday Night Fever*, dus?' zei Billy.

'Ik luister niet naar jou.'

'Wit pak, gouden kettingen?'

'Ik luister niet.'

‘Goed dan, goed dan. Wapenstilstand?’ zei Billy.

Glynn stak zijn hand over de tafel uit naar de ketchup.

‘Maar...’ zei Billy.

‘Maar wat?’ vroeg Glynn.

‘Ik wed dat je aan je manier van lopen kon zien dat je een vrouwenliefhebber was die geen tijd had voor een praatje.’

‘Waar heeft die het nou over?’ zei Glynn.

‘Geen idee,’ zei Ellis zacht, en hij duwde zijn bord weg.

Buiten in de nacht stak hij zijn sigaret op. De temperatuur was fors gedaald en hij keek omhoog en dacht dat er sneeuw dreigde. Tegen Billy zei hij: ‘Je moet Glynn niet zo op de kast jagen.’

En Billy zei: ‘Hij vraagt erom.’

‘Niemand vraagt erom. En schei uit met dat gezeik over mietjes.’

‘Kijk,’ zei Billy, ‘Ursa Major. Zie je hem? De Grote Beer.’

‘Heb je me gehoord?’ vroeg Ellis.

‘Kijk: omlaag, omlaag, omlaag en omhoog. Zijwaarts. Omlaag. En omhoog, omhoog. Zie je hem?’

‘Ik vroeg of je me gehoord had?’

‘Ja, ik heb je gehoord.’

En ze liepen terug naar de spuiterij.

‘Maar heb je hem gezien?’ vroeg Billy.

‘O Jezus,’ zei Ellis.

De sirene loeide, de lopende band vertraagde en de mannen waren druk bezig met overdragen en vertrekken. Het was zeven uur 's ochtend en donker, en Ellis vroeg zich af hoe lang het geleden was dat hij voor het laatst de zon had gezien. Na zijn dienst voelde hij zich rusteloos en als hij zich zo voelde, ging hij nooit meteen naar huis, want dan zou de

eenzaamheid toeslaan. Soms fietste hij naar Shotover Woods, of helemaal naar Waterperry, alleen om de uren te vullen met het doffe branden van de kilometers in zijn kuiten. Dan keek hij toe hoe de morgen oplichtte tegen de bomen en luisterde naar vogelgezang dat zijn oren streelde na het industriële gekletter. Daar in de natuur probeerde hij niet te veel na te denken over dingen, en soms lukte dat en soms niet. Als het niet lukte, fietste hij terug naar huis met de gedachte dat zijn leven bij lange na niet was wat zijn bedoeling was geweest.

Aan Cowley Road spetterde oranje straatlantaarnlicht over het teer en lagen de spoken van lang verdwenen winkels op de loer in de nevelen van herinneringen. Betts, fietsemaker Lomas, Estelle, Mabel's groenten en fruit, allemaal weg. Als je hem als jongen had verteld dat Mabel er niet meer zou zijn als hij een man was, had hij dat nooit geloofd. Een uitdragerij die Second Time Around heette, was ervoor in de plaats gekomen. De zaak was zelden open.

Hij passeerde de oude Regal Cinema, waar dertig jaar geleden de evangelist Billy Graham van het grote scherm afstraalde op 1500 volgelingen. Winkeliers en passanten hadden zich op de trottoirs verzameld om naar de massa mensen te kijken die door de deuren naar buiten stroomde. De drinkebroers die buiten de City Arms stonden hadden ongemakkelijk schuifelend toegekeken. Het was een confrontatie geweest tussen overmaat en gematigdheid. Maar was die straat niet altijd al een punt geweest waar spanning heerste tussen oost en west? Twee uiteinden van het spectrum, de bezittende en de niet-bezittende klasse, of dat nu om geloof, geld of tolerantie ging.

Hij stak de Magdalen Bridge over, dat andere land in waar de lucht naar boeken rook. Hij bleef staan om een stel

studenten vermoeid langs te laten, vroeg opgestaan of laat opgebleven? Dat was lastig uit te maken. Hij stopte, kocht een beker koffie en een krant op de markt. Hij fietste met een hand aan het stuur en dronk de koffie leunend tegen een muur aan het eind van Brasenose Lane op. Hij keek toe hoe toeristen met wazige blik alles uit hun ochtend met jetlag haalden. ‘Mooie stad hebben jullie,’ zei er een. ‘Ja,’ zei hij, en dronk zijn koffie.